

РЕЦЕНЗИЯ

от доц. д-р. Людмила Бойкова Дикова

на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен
„доктор”

в Област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки

Професионално направление 3.8. Икономика

Докторска програма: „Финанси, застраховане и осигуряване“

Автор: Изабела Кенси

**Тема: РОЛЯТА НА МЕНИДЖЪРА ЗА ЕФЕКТИВНО УПРАВЛЕНИЕ
НА СЕМЕЙНА ФИРМА**

Научен ръководител: проф. д.ик.н. Игор Бритченко

1. Общо описание на представените материали

Със заповед № 133 от 22.03.2023 г. на Ректора на Висше училище по застраховане и финанси проф. д.ю.н Борис Велчев съм определен(а) за член на научното жури за осигуряване на процедура за защита на дисертационен труд на тема *РОЛЯТА НА МЕНИДЖЪРА ЗА ЕФЕКТИВНО УПРАВЛЕНИЕ НА СЕМЕЙНА ФИРМА* за придобиване на образователната и научна степен „доктор” в Област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, Професионално направление 3.8. Икономика, докторска програма „Финанси, застраховане и осигуряване“. Автор на дисертационния труд е Изабела Кенси – докторант самостоятелна подготовка с научен ръководител проф. д.ик.н. Игор Бритченко от ВУЗФ.

Предадените от Изабела Кенси материали включват документи по представен опис:

- ❖ Списък с публикации
- ❖ Декларации
- ❖ Резюмета на публикации
- ❖ Автобиография

- ❖ Справка за изпълнението на минималните национални изисквания за придобиване на ОНС доктор
- ❖ Автореферат
- ❖ Дисертационен труд
- ❖ Заповед за Жури
- ❖ Презентация

Докторантът е приложил 9 публикации.

2. Кратки биографични данни за докторанта

Изабела Кенси е асистент в Университета в Бидгошч, който е частно висше учебно заведение, което е създадено през 2004 г. в Полша.

Изабела Кенси е с трудов опит, подходящо образование и трайно фокусирани научни интереси в областта на обявеният от вуза конкурс.

Не познавам лично кандидата.

3. Актуалност на тематиката и целесъобразност на поставените цели и задачи

Авторът е обосновал актуалността на тематиката. Фокусирането на автора върху темата за ролята на мениджъра за ефективно управление на семейна фирма има широко практико приложно значение.

Дисертационният труд изпълнява своята цел да анализира ролята на мениджъра за ефективно управление на семейна фирма. Открояването на изследвания проблем, както и анализът на материали от международни източници показват, че извършената изследователска работа запълва определена празнина в предметната област на изследването. Предходните изследвания, разглеждащи въпроса за семейните фирми, не засягат директно управленските аспекти нито от гледна точка на структурата на компетенциите, нито от гледна точка на взаимовръзката между управленските компетенции и ефективното управление на семейната фирма.

Дисертационният труд съдържа 188 страници и се състои от: титулна страница, съдържание, три глави, заключения, изводи, използвана литература, списък с таблици и фигури. Главите се състоят от раздели и са свързани помежду си тематично. Първите две глави съдържат по осем раздела всяка, а третата се състои от пет раздела.

Списъкът с използвана литература съдържа 299 заглавия, включително 272 монографии и научни статии; 1 законодателен източник, 26 интернет източника. Трудът съдържа 14 таблици и 61 фигури.

Дисертационният труд има ясно дефинирани цели и задачи, които са развити в рамките на разработката.

4. Познаване на проблема

Изабела Кенси демонстрира отлични познания както по отношение на теоретичните аспекти на управлението, така и по отношение на практическите предизвикателства пред управлението на малка фирма. Обект на изследователския интерес са управленските компетенции, и по-конкретно групите компетенции, които съответстват на хоризонталните потребности на фирмата в тази сфера, както и задълбоченото проучване на литературата в тези области. По такъв начин се придобива информация за компетенциите, които следва да притежава собственикът. В рамките на обекта на изследването обаче посочените групи управленски компетенции се съпоставят и с финансовите резултати с цел да се потвърди или опровергае връзката между двете явления.

Авторът е направил задълбочен анализ на използваната литература, на базата на който са дефинирани основните понятия, формулирани са основните хипотези и очертана методологията на изследването.

5. Методика на изследването

За всяка дисертация е важно да бъдат подбран подходящ методически инструментариум, за да се обработи, обобщи и анализира събраната информация, с която да се докаже тезата на автора. Два от използваните методи на изследване

изискват прилагането на средства за измерване, с помощта на които да се извърши събирането на данни и/или информация в изследователската среда. Използваният метод на социологическото проучване е въпросникът. Във връзка с метода на наблюдение, прилаган за полевите изследвания в отделните семейни фирми, са използвани критерии за наблюдение.

Най-важният инструмент за измерване, използван в емпиричното изследване на дисертационния труд, е въпросникът, който съгласно методологията за разработване на този вид инструменти, се състои от три части. Разработен е въпросник за интервю, частично базиран върху въпросника на Б. А. Кофман, използван през 2014 година в Университета на щата Канзас в САЩ за изучаване на модела на приемственост в семейните фирми.

6. Характеристика и оценка на дисертационния труд

В дисертационния труд е използвана структура, състояща от 3 глави: теоретична, методологична и емпирична. Всяка глава се състои от раздели.

Първата теоретична глава включва 8 раздела и обхваща 80 страници. Представени са теоретични съждения за семейните фирми, които се разглеждат от гледна точка на дефинирането, определянето на признаците, характерни за този тип предприятия, описанието на жизнения цикъл, приемствеността, финансовите показатели и компетенциите на управителите на фирмата.

Втора глава също се състои от 8 раздела и съдържа 16 страници. Изложена е изследователската концепция в съответствие с етапите на изследователския процес, включващи определяне проблема на изследването, установяване на целите и хипотезите, определяне на методи и инструменти за измерване и обобщаване на резултатите на изследването.

В трета глава са описани резултатите и изводите от изследването, като въз основа на анализа им е предложен модел на ефективния мениджър на семейна фирма. Главата се състои от 5 раздела и обхваща 57 страници. Общият обем на изследването по дисертационния труд е 159 страници.

Така представения дисертационен труд ми дава основания да приема, че дисертационният труд на докторанта Изабела Кенси съдържа научни и научно-приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката. Дисертационният труд показва, че кандидатът притежава задълбочени теоретични знания по съответната научна област и способности за самостоятелни научни изследвания.

7. Приноси и значимост на разработката за науката и практиката

След подробно запознаване с дисертационния труд на Изабела Кенси бих отбелязала, че приемам като цяло търсените и постигнати от дисертанта научни и научно-приложни приноси, които тя е формулирала в този вид:

- в теоретичната област:

анализирана е теорията в областта на семейните фирми, класифицирани и категоризирани са понятията в процеса на познание;

представени са семейните фирми не само в измеренията семейство, бизнес и собственост, но и с вземане предвид на финансовия фактор;

съотнесен е жизненият цикъл на организационната фирма с процеса на приемственост.

- в практическата област:

проведено е изследване в пресечната точка на организацията, компетенциите и финансите;

определени са факторите за ефективно управление на семейната фирма, базирано върху управленските компетенции;

установено е, че в рамките на изследването мениджърите на микропредприятия следва да притежават различни компетенции в сравнение с управителите на малки и средни семейни фирми;

установено е, че в рамките на изследването дефицитът на управленски компетенции на управителите на микропредприятия засяга аналитичните, стратегическите и финансовите компетенции;

установено е, че в рамките на изследването собствениците на семейни микрофирми от първо поколение притежават по-развити вродени компетенции в сферата на предприемчивостта и ефективността;

установено е, че в рамките на изследването дефицитът на компетенции на мениджърите на малки и средни фирми е свързан с компетенции в поведенческата сфера;

установено е, че в рамките на изследването финансовите коефициенти от групата на ликвидността и ефективността позволяват да се определи полезността на мениджъра в семейната фирма.

Научните и приложните приноси в дисертационния труд отразяват постиженията на докторанта и са атестат за неговите научни интереси.

8. Преценка на публикациите по дисертационния труд

Докторантът е приложил 9 публикации в научни издания.

Публикациите са по темата на дисертационния труд и като цяло позволяват да се получи прецизен фокус върху акценти от дисертационния труд и дават необходимата публичност на научните приноси и на авторските постижения и допълват развитието на научната теория в тази проблематика.

9. Преценка за изпълнение на минималните национални изисквания

Научните публикации по темата на дисертационното изследване са в достатъчен обем и притежават неоспорими изследователски достойнства.

С представените публикации и с дисертационния си труд кандидатът изпълнява националните минимални изисквания, залегнали в Закона за развитието на академичния състав в Р България и Правилника за неговото прилагане за придобиване на ОНС „доктор“ в професионалното направление 3.8. Икономика.

10. Лично участие на докторанта

Към момента на изготвяне на Рецензията няма информация, която да дава основание да се поставя под съмнение автентичността на представените за разглеждане дисертационен труд и научни публикации.

Прегледът на дисертационния труд показва, че той е резултат на лично участие, използваните източници коректно са цитирани и не откривам плагиатство.

11. Автореферат

Авторефератът е изготвен в съответствие с добрите академични практики и коректно отразява в сбит вид същността на дисертационния труд.

Авторът има научни публикации по темата на дисертацията. Текстът на автореферата отразява напълно съдържанието и съответства на тезите, развити в дисертацията.

12. Критични забележки и препоръки

Считам, че предложеният научен труд има неоспорими достойнства и авторът се очертава като значим изследовател на тази проблематика. Въпреки ограничените данни, докторанта е успял да формира добра емпирична база за да изследва проблема и това прави дисертацията значима за теорията доколкото създава възможност за по-нататъшни сравнителни изследвания.

Нямам критични бележки върху дисертационния труд, а по-скоро препоръка: възможно е на следващ изследователски етап да се разшири обхвата на изследването.

13. Лични впечатления

Не познавам лично докторанта. Нямаме съвместни публикации и разработки. Впечатленията ми са от дисертационния труд, автореферата и публикациите по дисертацията. Те показват, че докторанта притежава задълбочена теоретична подготовка и доказана способност за самостоятелни научни изследвания.

14. Препоръки за бъдещо използване на дисертационните приноси и резултати

Препоръчвам представяне на резултатите и в специализирани международни издания с ИФ/ИР, което ще позволи по-висока видимост на научните резултати и ще създаде условия за по-интензивна цитируемост.

Участието в международни научни конференции и преимуществено публикуване на английски език, ще доведе до по-голяма разпознаваемост в научните среди и популяризиране научните изследвания.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Представеният за разглеждане дисертационен труд представлява актуално научно изследване. Той отговаря напълно на изискванията към подобен род научни разработки и притежава безспорни научни качества. Публикациите по темата допълват образа на кандидата като задълбочен специалист със сериозни познания от практиката, които тя съчетава с отлично познаване на съществуващата към момента теория в областта на избраната от нея тема.

Дисертационният труд *съдържа научни, научно-приложни и приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката* и отговарят **на всички** изисквания(та) на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ) и Правилника за прилагане на ЗРАСРБ. Представените материали и дисертационни резултати **напълно** съответстват на специфичните изисквания на Правилника за приемане и обучение на докторанти във Висшето училище по застраховане и финанси.

Дисертационният труд показва, че докторантът Изабела Кенси **притежава** задълбочени теоретични знания и професионални умения по Професионално направление 3. 8. Икономика, като **демонстрира** качества и умения за самостоятелно провеждане на научни изследвания.

Поради гореизложеното, убедено давам своята **положителна оценка** за проведеното изследване, представено от рецензираните по-горе дисертационен труд, автореферат, постигнати резултати и приноси, и **предлагам на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен ‘доктор’** на Изабела Кенси в Област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки; Професионално направление 3. 8. Икономика, докторска програма: „Финанси, застраховане и осигуряване“.

15.05.2023 г.

Рецензент: доц. д-р Людмила Дикова